

BPS

Warszawa, 23 stycznia 2007 r.

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Anna Kalata

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 24.01.07
nr 574 podpis

DUS-07-774-LZ/06

Pan
Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Biuro Prac Senackich
wpłynęło dn. 25.01.07
nr 814 podpis

Szanowny Panie Marszałku

W odpowiedzi na pismo Pana Marszałka z dnia 20 grudnia br., znak: BPS/DSK-043-794/06, przy którym przesłane zostało oświadczenie senatora Pana Mirosława Adamczaka dot. zasad prawnych przeprowadzania postępowania dowodowego w sprawach dotyczących przyznawania świadczeń emerytalnych na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pragnę uprzejmie przedstawić, co następuje.

Zasady przechowywania dokumentacji osobowej i płacowej pracowników nie były nigdy w przeszłości regulowane przepisami emerytalno-rentowymi. Kwestia okresu przechowywania dokumentacji płacowej pracowników w okresie do 31 grudnia 1998 r. była regulowana dwutorowo:

- rozporządzeniami Rady Ministrów, wydawanymi do końca 1983 r. na podstawie dekretu o archiwach państwowych z 1951 r. a od 1984 r. na podstawie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach,
- zarządzeniami wydawanymi przez Ministra Finansów - na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów - określającymi m. innymi terminy przechowywania dokumentów księgowych, w tym między innymi list płacy i kart zarobkowych.

Okresy przechowywania dokumentacji płacowej w jednych i drugich aktach prawnych były identyczne. Ponadto były one skorelowane z określoną w przepisach emerytalno-rentowych - długością okresu, z którego wskazywało się najlepsze lata z zarobkami do podstawy wymiaru emerytury i renty.

Należy przypomnieć, że przez kilkadziesiąt powojennych lat podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowił przeciętny miesięczny zarobek z okresu:

- ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo
- kolejnych 24 miesięcy zatrudnienia dowolnie wybranych z ostatnich 12 lat zatrudnienia.

Dopiero ustawa z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1991 r. Nr 104, poz. 450), wprowadziła zasadę, zgodnie z którą do podstawy wymiaru emerytury lub renty należało wskazać zarobki osiągnięte w okresie:

- 1) trzech kolejnych lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat kalendarzowych, jeżeli wniosek o świadczenie został zgłoszony do dnia 31 grudnia 1992 r.,
- 2) czterech kolejnych lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 13 lat kalendarzowych, jeżeli wniosek o świadczenie został zgłoszony do dnia 31 grudnia 1993 r.

i tak kolejno aż do 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych, jeżeli wniosek o świadczenie został zgłoszony po dniu 31 grudnia 1999 r.,

- przy czym okres ostatnich lat kalendarzowych liczył się wstecz od roku, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę.

Z uwagi na to, że w myśl wyżej wymienionej zasady, praktycznie nie było możliwe sięgnięcie przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty do okresu sprzed 1979 roku, trudności z uzyskaniem danych o zarobkach sygnalizowane były bardzo rzadko.

Generalnie problem z udokumentowaniem zarobków z okresu sprzed 1980 roku powstał dopiero po wejściu w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ustawa ta wprowadziła bowiem możliwość wskazywania do podstawy wymiaru nowo przyznawanych jak również przeliczanych emerytur i rent - zarobków z 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o świadczenie, dowolnie wybranych z całego okresu pracy zawodowej (podlegania ubezpieczeniu).

Problemy osób chcących obecnie wskazać do podstawy wymiaru świadczenia lub dla potrzeb ustalenia kapitału początkowego zarobki z 20 dowolnych lat z całego okresu ubezpieczenia, wynikają m. in. z tego, że w momencie zakończenia pracy w danym zakładzie, odbierając świadectwo pracy, nie zwróciły się przy tej okazji do właściwych służb zakładu o wystawienie zaświadczenia o zarobkach. Zakład pracy nie mógłby odmówić wystawienia zaświadczenia o zarobkach na prośbę pracownika, nie miał natomiast obowiązku wystawiania takiego zaświadczenia z urzędu.

Ministerstwo i Zakład Ubezpieczeń Społecznych, mając na uwadze zgłaszane przez zainteresowanych trudności z udokumentowaniem wynagrodzeń z okresu sprzed 1980 roku, już w lipcu 1999 r. zajęły w tej sprawie następujące wspólne stanowisko.

Zgodnie z tym stanowiskiem w przypadku braku w zakładzie pracy dokumentacji płacowej oraz braku wpisu o zarobkach w legitymacji ubezpieczeniowej, istnieje możliwość ustalenia wysokości zarobków na podstawie dokumentacji zastępczej, tj. na podstawie akt osobowych pracownika, a więc na podstawie umów o pracę, pism o powołaniu, mianowaniu oraz innych pism określających wynagrodzenie pracownika, których okres przechowywania wynosi 50 lat od zakończenia pracy przez pracownika.

Wystawiając zaświadczenie o wynagrodzeniu dla potrzeb emerytalno-rentowych na podstawie dokumentacji zastępczej (akt osobowych pracownika) należy uwzględnić w zaświadczeniu tylko te składniki wynagrodzenia określonego w aktach osobowych, które przysługiwały bezwarunkowo w czasie trwania zatrudnienia jako stałe składniki w określonej wysokości, np. wynagrodzenie zasadnicze, stałe dodatki określone kwotowo itp. Inne składniki wynagrodzenia, np. premie i nagrody mogą być uwzględnione tylko wówczas, jeżeli zachowana dokumentacja wskazuje niewątpliwie na ich faktyczną wypłatę w określonej wysokości, od której została odprowadzona składka na ubezpieczenie społeczne.

Dopuszcza się ustalanie przez zakład pracy wynagrodzenia określonego w dokumentacji osobowej stawką godzinową, pod warunkiem jednak, że w aktach

osobowych pracownika zachowały się dane dotyczące liczby faktycznie przepracowanych godzin w danym okresie (dziennie, tygodniowo, miesięcznie).

Jeżeli chodzi o treść przepisu art. 117 ust. 4, to nie ma w nim żadnej niekonsekwencji. Przepis ten dopuszcza możliwość dokumentowania zeznaniami świadków - okresów świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych, nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r. oraz okresów niewykonywania pracy w okresie przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych. Chodzi tu więc wyłącznie o niektóre okresy a nie o wynagrodzenie.

Zasady dokumentowania okresów zatrudnienia oraz wynagrodzenia są określone przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49 z późn. zm.).

W myśl przepisu § 20 tego rozporządzenia, środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty są:

- 1) dla pracowników - zaświadczenie zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków,
- 2) dla adwokatów członków zespołu adwokackiego - zaświadczenie zespołu adwokackiego,
- 3) dla osób ubiegających się o przyznanie renty z tytułu wyczynowego uprawiania sportu - zaświadczenie właściwych organizacji sportowych, które przyznały i wypłacały stypendium sportowe,
- 4) dla osób pozbawionych wolności - zaświadczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W myśl przepisu § 21 wyżej wymienionego rozporządzenia, środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy zatrudnienia, są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia.

W myśl przepisu § 22 tego rozporządzenia „okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Zeznania świadków przedstawia osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia.”

Jeżeli chodzi o trzecią, podnoszoną w oświadczeniu sprawę wykonania dyspozycji zawartej w art. 117 ust. 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dot. wydania rozporządzenia wykonawczego, to istotnie rozporządzenie, o którym mowa w tym przepisie nie zostało do dnia dzisiejszego wydane. Rozporządzenie to będzie się odnosiło do osób, które będą otrzymywały świadczenia emerytalne z nowego systemu. Pierwsze świadczenia z nowego systemu będą wypłacane w 2009 roku, w związku z tym rozporządzenie to zostanie wydane najpóźniej w 2008 roku.

Natomiast jeżeli chodzi o świadczenia emerytalno-rentowe wypłacane z ZUS, według dotychczasowych zasad, to art. 194 ustawy emerytalnej stanowi, że do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy. W związku z tym, nadal obowiązują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 10, poz. 49 z późn. zm.), które szczegółowo określają rodzaje środków dowodowych, którymi można udokumentować zarówno okresy zatrudnienia jak również osiągnięte wynagrodzenie. W ocenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nie zachodzi potrzeba zmiany przepisów tego rozporządzenia.

Z poważaniem

MINISTER PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Anna Kalata
Anna Kalata